

JHNY

Neuvontaklinikka 2.9.2022 Julkisten hankintojen kolmansien maiden instrumentti IPI

Maksutonta hankintalakineuvontaa hankintayksiköille

johtava lakimies Katariina Huikko, erityisasiantuntija Niina Ruuskanen
Julkisten hankintojen neuvontayksikkö

Sisältö

- Mikä ihmeen IPI?
- Kooste asetuksen sisällöstä
- Mitä tarkoittaa hankintayksiköille?

JHNY

Mikä ihmeen IPI?

Kolmansien maiden instrumentti, IPI

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/1031 ns. kolmansien maiden instrumentista, IPIstä.
- Asetus on tullut voimaan ja sovellettavaksi 29.8.2022.
- Asetuksen tavoitteena on edistää EU:n sisämarkkinoiden toimijoiden uusia kaupankäyntimahdollisuuksia ns. kolmansien maiden hankintamarkkinoilla. Monilta osin kolmansien maiden markkinat on suljettu tai niitä on rajoitettu EU:sta peräisin olevilta toimijoilta, tavaroilta ja palveluilta.
- Asetuksella luodaan **kauppapoliittinen instrumentti**, jonka avulla unionilla on mahdollista tehdä tutkimuksia tai käydä neuvotteluita rajoituksia ylläpitävän maan kanssa. Jos markkinat eivät neuvotteluista huolimatta avaudu, voi EU tällöin vastaavasti rajoittaa kolmannen maan yritysten pääsyä EU:n alueelle.

JHNY

Asetuksen keskeinen sisältö

Soveltamisala 1/2

- Asetusta sovelletaan ns. kolmansista maista tuleviin tarjoajiin tai tarjouksiin
 - Ei sovelleta EU:n sisämarkkinoilla toimiviin tahoihin, GPA-sopimuksen piirissä oleviin tai kahdenvälisiin kauppasopimuksiin
 - Ei sovelleta automaattisesti, vaan vasta asetuksen luoman mekanismin jälkeen
- Asetusta sovelletaan **määritellyt kynnysarvot** ylittäviin hankintoihin
 - Tavarat ja palvelut yli 5 M€
 - Rakennusurakat ja käyttöoikeussopimukset yli 15 M€
 - Dynaamiset hankintajärjestelmät
 - Puitejärjestelyt
 - HUOM. Kynnysarvo IPI-toimikohtainen, komissio määrittelee, voi olla korkeampi kuin asetettu minimi

Soveltamisala 2/2

- Komissio ei käynnistä tutkimusta vähiten kehittyneistä maista peräisin olevista tavaroista tai palveluista (ellei käytetä IPI:n kiertämiseen)
- Komissio voi jäsenvaltion perustellusta syystä myöntää poikkeuksen pienille, alle 50.000 asukkaan hankintayksiköille tietyin edellytyksin
- Asetusta sovelletaan sen voimaantulon jälkeen käynnistettyihin julkisiin hankintoihin. Asetus on tullut voimaan 29.8.2022.
 - Hankinnan käynnistäminen yleisesti lasketaan hankintailmoituksen julkaisemisesta.

Miten instrumentti toimii?

Alkuperän määrittäminen

- **Luonnollinen henkilö** – kansalainen tai oikeus pysyvään asuinpaikkaan
- **Oikeushenkilö** – maa, jonka lakien mukaan perustettu tai organisoitu sekä jonka alueella olennaista liiketoimintaa (suora ja tehokas kytkös maan talouteen)
- **Oikeushenkilö** - ellei olennaista liiketoimintaa samassa maassa, alkuperä määritellään sen perusteella, kenellä/millä määräävä vaikutus ko. oikeushenkilöön omistuksen, taloudellisen osallistumisen tai sääntöjen kautta
- **Ryhmittymät/Konsortiot** – IPI-toimet kohdistuvat, jos kohdemaan toimijan osuus vähintään 15 % tarjouksen arvosta

JHNY

**Mitä tarkoittaa
hankintayksiköille?**

Hankintayksikön velvollisuudet

- Jos IPI-toimenpide tulee hankinnassa sovellettavaksi, tulee hankintayksikön lisätä hankinta-asiakirjoihin viittaus asetuksen ja mahdollisten IPI-toimenpiteiden soveltamiseen.
- IPI-toimenpiteet: **pistemäärän oikaisumenettely tai tarjoajan poissulku**
 - Komissio valitsee oikeasuhtaisen ja tehokkaimman toimen sekä sovellettavat prosentit
 - Pistemäärän oikaisu enintään 50 % pistemäärästä (vähennys), jos käytetään hinnan ja laadun yhdistelmää.
 - Jos kriteerinä pelkkä hinta, oikaisu enintään 100 % pistemäärästä (hinnan suhteellinen korottaminen)
 - HUOM. Pistemäärän oikaisu ei vaikuta sopimuksen hintaan, vaan on laskennallinen
 - Tarjousten poissulku

Voittaneen tarjoajan velvoitteet

- **Hankintayksikön on sisällytettävä** hankinta-asiakirjoihin myös tarjouskilpailun voittajan velvoitteet:
 - a) olla teettämättä **alihankintana enempää kuin 50 prosenttia sopimuksen kokonaisarvosta** sellaisilla talouden toimijoilla, jotka ovat peräisin IPI-toimenpiteen kohteena olevasta kolmannesta maasta;
 - b) sopimuksissa, jotka kattavat tavaroiden toimittamisen, **varmistaa sopimuksen keston ajan**, että sopimuksen täytäntöönpanon yhteydessä toimitetut tavarat tai suoritettut palvelut, jotka ovat peräisin IPI-toimenpiteen kohteena olevasta kolmannesta maasta, **edustavat enintään 50:tä prosenttia sopimuksen kokonaisarvosta**, riippumatta siitä, toimittaako kyseiset tavarat tarjouskilpailun voittaja suoraan vai alihankkija tai suorittaako kyseiset palvelut tarjouskilpailun voittaja suoraan vai alihankkija;
 - c) toimittaa hankintayksikölle niiden pyynnöstä a tai b alakohtaa koskeva **riittävä näyttö** viimeistään sopimuksen täytäntöönpanon päätyttyä;
 - d) maksaa oikeasuhteinen **maksu**, joka on 10–30 prosenttia sopimuksen kokonaisarvosta, jos a tai b alakohdassa tarkoitettuja velvoitteita ei noudateta.

Puitejärjestelyt ja dynaamiset hankintajärjestelmät

- **Lähtökohta: ei kaksinkertaista soveltamista**
- Puitejärjestelyiden pohjalta tehtäviin hankintasopimukseen ei sovelleta IPI-toimia, jos toimet huomioitu järjestelyn perustamisessa
- Dynaamisten hankintajärjestelmien pohjalta tehtäviin hankintasopimukseen sovelletaan IPI-toimia **hankintadirektiivien** kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa
- **Voittaneen tarjoajan lisävelvoitetta** sovelletaan puitesopimusten perusteella tehtäviin hankintasopimukseen **hankintadirektiivien** kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa

Poikkeukset

- Hankintayksiköt voivat poikkeuksellisesti päättää olla soveltamatta IPI-toimenpidettä julkisia hankintoja koskevaan menettelyyn, jos
 - a) **ainoastaan** IPI-toimenpiteen kohteena olevasta **kolmannesta maasta** peräisin olevien talouden toimijoiden esittämät tarjoukset täyttävät tarjouskilpailun vaatimukset; tai
 - b) päätös olla soveltamatta IPI-toimenpidettä on perusteltu **yleiseen etuun**, kuten kansanterveyteen tai ympäristönsuojeluun, liittyvistä pakottavista syistä.
- Jos hankintayksikkö päättää olla soveltamatta IPI-toimenpidettä, sen on toimitettava komissiolle jäsenvaltion päättämällä tavalla viimeistään 30 päivän kuluttua sopimuksen tekemisestä seuraavat tiedot:
 - a) hankintayksikön nimi ja yhteystiedot;
 - b) kuvaus sopimuksen kohteesta;
 - c) tiedot talouden toimijoiden alkuperästä;
 - d) peruste päätökselle olla soveltamatta IPI-toimenpidettä sekä poikkeuksen soveltamisen yksityiskohtainen perustelu;
 - e) tarvittaessa muut hankintayksikön tarpeellisiksi katsomat tiedot.

Hankintayksikön raportointivelvollisuus

- **Hankintayksiköiden on raportoitava** komissiolle IPI-toimenpiteiden soveltamisesta osana sopimusten tekemistä koskevia tietoja Tenders electronic daily -tietokannan (TED) kautta.
- Tällaisessa raportissa on oltava kunkin asiaankuuluvan menettelyn osalta tiedot
 - IPI-toimenpiteiden soveltamisesta,
 - asiaankuuluvan IPI-toimenpiteen kohteena olevista kolmansista maista saatujen tarjousten lukumäärästä,
 - niiden tarjousten lukumäärästä, joihin on sovellettu tarjouksen poissulkemista tai pistemäärän oikaisua,
 - sekä IPI-toimenpiteestä tehtyjen erityisten poikkeusten soveltamisesta.
- Komissio käyttää näitä tietoja tämän artiklan nojalla vaaditussa säännöllisessä raportoinnissaan.

**Komissio tulee antamaan ohjeistusta
soveltamiseen 6 kk kuluessa asetuksen
antamisesta**

JHNY

**Kysymyksiä?
Kommentteja?**

Kiitos ja tsemppiä syksyyn!

hankinnat@kuntaliitto.fi
@jhnyneuvoo

hankinnat.fi

JHNY

JH

JULKISTEN
HANKINTOJEN
NEUVONTAYKSIKKÖ

NY